

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Број/Број:
Сарајево/Sarajevo, 28.2.2012. године

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА
2011. ГОДИНУ

1. УВОДНА РИЈЕЧ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У складу са чланом 5. ставом (1) Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ ("Службени гласник БиХ", број 51/09), парламентарни војни повјереник БиХ подноси Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине Извјештај о раду парламентарног војног повјереника БиХ (у даљем тексту: војни повјереник) за 2011. годину.

У складу са овлашћењима и надлежностима које војном повјеренику пружају Закон о парламентарном војном повјеренику БиХ и Пословник о раду парламентарног војног повјереника Босне и Херцеговине ("Службени гласник, број 8/10), настављена је добро установљена пракса улагања напора и пружања помоћи у заштити људских права и слобода војних лица и кадета у Оружаним снагама Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Оружане снаге БиХ).

Кроз поступке и истраге спровођене по притужбама припадника Оружаних снага БиХ у 2011. години показало се да је институција парламентарног војног повјереника БиХ важан и неодвојив механизам у комплетној структури цивилног парламентарног надзора над Оружаним снагама БиХ. Често присуство војног повјереника на локацијама на којима су распоређени припадници Оружаних снага БиХ препознато је као добра пракса која улива велико повјерење војног особља како у рад институције парламентарног војног повјереника БиХ, тако и у независност у дјеловању војног повјереника у заштити људских права и слобода војних лица и кадета. Позитиван став који је Заједничка комисија за одбрану и безбједност БиХ заузела у односу на рад војног повјереника представља битан елемент подршке без које би било отежано спровођење активности из дјелокруга војног повјереника.

Сарадња са партнерима из Министарства одбране Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство одбране БиХ) и Оружаних снага БиХ није изостајала приликом спровођења прописаних процедура током вођења истрага у одређеним предметима, а све у складу са прописима којима се уређује ова област. Ипак, остаје простор за унапређење ове сарадње, а све с циљем што бољег и успјешнијег отклањања уочених неправилности у спровођењу прописаних административних процедура у поменутих институцијама. У исто вријеме, војни повјереник је оснажен евидентно добрим резултатима у остваривању заштите људских права војног особља, из разлога што су партнери из Министарства одбране БиХ и Оружаних снага БиХ институцију парламентарног војног повјереника БиХ препознали као веома битан елемент заштите угледа и достојанства припадника Оружаних снага БиХ, као и угледа самих Оружаних снага БиХ. Такође, бројна писма упућена војном повјеренику од припадника Оружаних снага БиХ представљају још једну потврду оправданости постојања институције парламентарног војног повјереника БиХ.

Овом приликом потврђује се и у наредном периоду обавезује на преданост на путу извршавања свих повјерених дужности и обавеза у заштити људских права војног особља као и у јачању одговорности надлежних у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ у спровођењу закона и подзаконских аката који се тичу поштивања права и дужности војних лица и кадета.

2. СТАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА ВОЈНИХ ЛИЦА И КАДЕТА У ОРУЖАНИМ СНАГАМА БиХ И МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ БиХ

У 2011. години запримљено је 58 притужби, од чега су 22 притужбе ријешене и предмети су затворени, док се истражне радње и поступци тренутно воде за 36 отворених предмета. Изражено у процентима, однос ријешених и отворених предмета износи 62% (отворено) према 38% (затворено). Истовремено, током 2011. године рјешавани су и предмети који су запримљени у 2010. години, а који су својом комплексношћу и проблематиком захтијевали знатно дуже спровођење законом предвиђених радњи.

Битно је истаћи и чињеницу да је војни повјереник у извјештајном периоду, осим истражних радњи по појединачним притужбама, значајне активности предузимао и у правцу истраге одређених питања о којима је добијао сазнања а која би могла бити узрок евентуалних кршења људских права припадника Оружаних снага БиХ. Примјера ради, једно од таквих питања било је и питање исхране припадника Оружаних снага БиХ.

У наставку извјештаја даћемо преглед притужби које су, према садржају и проблемима који су у њима заступљени, разврстане у посебне проблемске области. Такође, доносимо и статистичке и графичке приказе о притужбама које су биле предмет рада Канцеларије парламентарног војног повјереника БиХ (у даљем тексту: Канцеларија) током 2011. године, али и укупан преглед свих притужби које су до сада обрађене у Канцеларији, и то из разлога што је праћење реализације препорука које је издао војни повјереник перманентан процес.

2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРИТУЖБАМА

Током 2011. године проблемске области заступљене у притужбама по којима су се водили поступци, а које су се према тежини и озбиљности издвојиле током истражних радњи, могу се подијелити на сљедеће:

- 1) процес напредовање професионалних војних лица,
- 2) оцјењивање рада професионалних војних лица,
- 3) вођење дисциплинског поступка у Оружаним снагама БиХ,
- 4) подзаконски акти,
- 5) накнаде које немају карактер плате,
- 6) исхрана припадника Оружаних снага БиХ,
- 7) услови боравка и смјештаја у касарнама Оружаних снага БиХ.

2.1.1. Процес напредовања професионалних војних лица

Највећи број притужби запримљених у Канцеларији током 2011. године односи се управо на питање процеса напредовања у служби у Оружаним снагама БиХ. Уочена је у појединим случајевима нетранспарентност процедура унапређења, неусклађеност подзаконских аката на основу којих је вршено унапређење, који у својим појединим дијеловима нису били усклађени са законима као и међусобно, што је доводило до колизије и различитог тумачења истог правног питања. Такође, уочене су одређене неправилности и изражена субјективност приликом оцјењивања припадника Оружаних

снага БиХ, а што је један од битних услова за напредовање професионалних војних лица. Иако су већ предузети кораци ка транспарентнијем спровођењу процедура те давању једнаких могућности за напредовање припадницима Оружаних снага БиХ према личним и професионалним квалитетима и у том правцу издата препорука војног повјереника, и даље су остали неријешени поједини уочени проблеми.

Цијенећи број притужби из ове области, те тежину квалификација које су навођене у њима, војни повјереник је у сарадњи са Заједничком комисијом за одбрану и безбједност БиХ и уз подршку Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини организовао конференцију о теми: "Процес напредовања професионалних војних лица у ОСБиХ" (Једнаке могућности за прекатегоризацију и унапређење уз поштовање принципа транспарентности)", која је 23. 11. 2011. године одржана у Сарајеву. Закључци са наведене конференције упућени су Заједничкој комисији за одбрану и безбједност БиХ на даље разматрање.

У извјештајном периоду војни повјереник је, у погледу процеса напредовања припадника Оружаних снага БиХ, посебну пажњу посвећивао принципу транспарентности процедура. Утврђено је да су Министарство одбране БиХ и Оружане снаге БиХ у досадашњем раду постигли значајан напредак у правцу поштовања принципа транспарентности у процесу унапређења/прекатегоризације припадника Оружаних снага БиХ, јер су, на интервенцију војног повјереника, Препорука број: 03-50-2-5-25/10 од 28. 05. 2010. године, почели на огласним таблама у касарнама објављивати прелиминарне бодовне листе за унапређење/прекатегоризацију. Овим чином омогућено је да сви припадници Оружаних снага БиХ остваре увид у рад комисија за унапређење/прекатегоризацију, а самим тим дата им је и могућност реаговања на могуће пропусте у раду ових комисија. Међутим, евидентно је да се још увијек не објављују коначне бодовне ранг-листе за унапређење/прекатегоризацију на основу којих се доносе наредбе о томе, што у одређеној мјери оставља простор за сумњу у цјелокупан процес. Такође, утврђено је да се подзаконски акти на основу којих се врши унапређење/прекатегоризација постављају на огласне табле тек по истеку рока за пријаву на интерне конкурсе, што опет ствара осјећај правне несигурности међу заинтересованим лицима у процесу. Овоме доприноси и чињеница да интерни конкурс и подзаконски акт по којем ће се он спроводити имају исти датум, те да тај подзаконски акт има правну снагу само за један конкретан интерни конкурс. Из овога произлази да ће се за сваки интерни конкурс доносити посебан подзаконски акт. Такав је примјер с актом под називом "Критеријуми и процедуре за пријем официра и подофицира у Оружане снаге БиХ", број: 10-34-1-2844-10/11 од 20. 07. 2011. године, у којем је у члану 9. (Важење критеријума) наведено: "Ови критеријуми ступају на снагу даном доношења, а примјењиваће се до окончања активности по интерном конкурс у попуну упражњених формацијских мјеста официра и подофицира у Оружаним снагама БиХ."

Надаље, војни повјереник утврдио је неприхватљивост чињенице да се Упутством за примјену посебних критеријума за израду ранг-листи официра и подофицира за унапређење у виши чин у Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-2-2546-1/10 од 08. 06. 2010. године (у даљем тексту: Упутство) искључи обавеза комисије за унапређење да писмено одговара на појединачне приговоре на објављене прелиминарне ранг-листе, што је у супротности са правом учесника у поступку на ефикасан правни лијек. Сходно томе, војни повјереник констатовао је да се Упутство мора ускладити са одредбама

Закона о управном поступку¹ БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07 и 93/09), а што је војни повјереник констатовао и у својој препоруци број: 05/3-50-2-5-69/10 и број: 05/3-50-2-5-89/10, од 22. 10. 2010. године.

Наиме, у овој фази спровођења конкурсне процедуре не ради се о коначним правним актима који се, у складу са чланом 179. став (1) Закона о служби у Оружаним снагама БиХ, не образлажу, већ се ради о приговору на прелиминарне листе, који заправо представља једину могућност корекције евентуалних пропуста у раду комисија. Приговор у овој фази јасно се тумачи као правни лијек и у складу с тим комисија је обавезна да образложи свој став у погледу бодовања за одређене кандидате. Овим се свакако афирмише принцип транспарентности и јача повјерење у цјелокупан систем унапређења/прекатегоризације.

На крају треба истаћи да није у потпуности имплементиран члан 187. Закона о служби у Оружаним снагама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 88/05, 53/07, 59/09 и 74/10), што је имало посљедице и на процес унапређења/прекатегоризације појединих припадника Оружаних снага БиХ.

2.1.2. Оцјењивање рада професионалних војних лица

Током 2011. године изражени су одређени недостаци и погледу спровођења обавезног процеса оцјењивања војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ. Наиме, утврђено је да се процес оцјењивања не окончава у предвиђеном року, да постоје одређени застоји у формулисању оцјена на нивоу оцјењивач - виши оцјењивач, те да се у потпуности не поштују процедуре у погледу приговора оцијењеног на дату оцјену.

Питање оцјењивања издвојило се као посебно важно из разлога што је службена оцјена и предлог за унапређење у посљедња два циклуса оцјењивања² један од основних услова за напредовање професионалних војних лица. Анализирајући притужбе које се односе на пропусте у спровођењу процедура за унапређење и рад комисија за унапређење, војни повјереник утврдио је да одредбе Упутства за примјену посебних критеријума за израду ранг-листи официра и подофицира за унапређење у виши чин у Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-2-2546-1/10 од 08. 06. 2010. године (у даљем тексту: Упутство) које се односе на бодовање службене оцјене нису у складу са осталим подзаконским актима који су на снази у Министарству одбране БиХ. Наиме, Упутством је остављена могућност да се као основ за унапређење могу узети и службене оцјене из ентитетских војски, што је противно одредби Закона о служби у Оружаним снагама БиХ³. Правилником о оцјењивању рада војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-3-5624/10 од 17. 12. 2010. године, децидирано је утврђен поступак оцјењивања на годишњем нивоу, с посебном обавезом

¹ Овдје је важно навести појашњење института приговора по Закону о управном поступку БиХ: "У ЗУП-у приговор није предвиђен као редовно правно средство. (...) Приговор као правно средство пак, нема, по правилу, деволутивно дејство, то јест правило је да се рјешење по приговору не преноси на виши орган. По приговору рјешава по правилу орган коме је приговор поднијет. (Правном аналогјом, орган који је рјешава мора и доставити одговор старанци по чијем приговору је и поступао) Приговор као правно средство предвиђен је неким посебним законима који се подноси органу надлежном за послове инспекције, који може рјешење инспектора потврдити, измјенити или поништити (Извор: "Управни поступак", Љубо Тодоровић и Менсур Хацимусић, 2005, стр. 44. Пар. 15.2. Приговор).

² Члан 116. Закона о служби у Оружаним снагама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 88/05, 53/07, 59/09 и 74/10)

³ ибид

Команде за управљање персоналом као тијелом за спровођење правилника и процедура оцјењивања. У вези с тим сувишан је изузетак од постављеног услова два узастопна оцјењивања, који је произвољно утврђен Упутством⁴.

Такође, необјашњива је одредба члана 5. став (4) Упутства, с једне стране, јер су чланом 52. Правилника о оцјењивању рада професионалних војних лица, број: 04-02-4057/06 од 28. 07. 2006. године, престали да важе правилници о оцјењивању у пријашњем Министарству одбране Републике Српске и пријашњем Федералном министарству одбране БиХ, а с друге стране јер су припадници Оружаних снага БиХ од ступања на снагу овог правилника до данас морали бити оцијењени према његовим одредбама.

2.1.3. Вођење дисциплинског поступка у Оружаним снагама БиХ

Посебне слабости у извјештајном периоду утврђене су у процесу вођења дисциплинског поступка против војних лица, а које се огледају у непоштовању утврђених процедура, па и непознавању основних прописа којима се регулише ова област. Тако су у два предмета, након спроведених истражних радњи, уочене грешке у вођењу дисциплинских поступака, а што је био разлог за издавање препорука број: Уп1/05/3-50-17-1-24/11 и број: Уп1/06/1-50-3-1-10/11. У наставку доносимо уочене неправилности и кратак резиме притужби.

У предмету број **Уп1/05/3-50-17-1-24/11** војни повјереник издао је Министарству одбране БиХ и Заједничком штабу Оружаних снага БиХ препоруку⁵ због повреде права на жалбу подносиоца притужбе и оспоравању права на спровођење другостепеног дисциплинског поступка по жалби.

Војни повјереник у конкретном предмету утврдио је да је право на правичан поступак окривљеног дјелимично прекршено, тј. да му је ускраћено право на поступак по жалби у дисциплинском поступку пред другостепеним органом, које му је гарантовано чланом 13. (Право на дјелотворан правни лијек) Европске конвенције из 1950, у којем се

⁴ Члан 5. ст. (3), (4) и (5) Упутства у супротности је са чланом 116. тачка д) и чланом 122. став (4) Закона о служби у Оружаним снагама БиХ, са Правилником о оцјењивању рада војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-3-5624/10, од 17. 12. 2010. године, те са чланом 3. тачка б) Упутства. Ради појашњења, у наставку ћемо цитирати одредбе Закона и Упутства, и то како слиједи:

"Члан 116.

д) предлог за унапређење у последња два оцјењивања."

"Члан 122.

(4) Оцјењивање професионалних војних лица обавља се сваке календарске године или на основу потребе службе."

"Члан 3. Упутства (Посебни критеријуми за унапређење)

б) службена оцјена у последња два оцјењивања."

⁵ Препоруком је наложена обавеза спровођења поступка по жалби, те поништавања свих правних посљедица које су наступиле по именованог од дана доношење првостепеног рјешења Војнодисциплинске комисије, што подразумијева успостављање ранијег правног стања, какво је постојало закључно са даном када је именовани поднио жалбу председнику првостепеног Војнодисциплинског вијећа. Такође, војни повјереник наложио је Министарству одбране БиХ и Заједничком штабу Оружаних снага БиХ да именованом осигурају ефикасно спровођење поступка, те му, уколико његова жалба није састављена у складу са Правилником и чланом 295. став 1. Закона о кривичном поступку БиХ, дају одређени рок да отклони евентуалне недостатке његове жалбе, а све у складу са чланом 295. став 2. истог закона.

наводи: "Свако чија су права и слободе, призната овом конвенцијом, нарушена има право на правни лијек пред националним властима, чак и онда када су повреду ових права и слобода учинила лица у вршењу своје дужности", те чланом 49. и чланом 51. ст. (1) и (2) Правилника о војној дисциплини и дисциплинском поступку, број: 13-02-3-1627/10 од 01. 04. 2010. године, а у вези са чланом 292. став (1) и чланом 295. став (2) Закон о кривичном поступку БиХ.

С циљем спречавања ових и сличних кршења права на правичан поступак и ефикасан правни лијек, те јачања транспарентности спровођења дисциплинског поступка, војни повјереник је у тачки (III) Препоруке обавезао надлежне да организују савјетовање, на којем ће се припадници Оружаних снага БиХ, као и њихове старјешине, упознати са правилима спровођења дисциплинског поступка.

У предмету број: **Уп1/06/1-50-3-1-10/11** констатовано је да су прекршени принципи из управног поступка изричито одређени Законом о управном поступку БиХ. Ово из разлога што је дисциплински поступак вођен сходно одредбама управног поступка јер се ради о наводно почињеној дисциплинској грешци. Тако је војни повјереник уочио да је у спровођењу дисциплинског поступка од стране надлежних повријеђено **начело материјалне истине** из члана 9. Закона о управном поступку БиХ ("Сл. гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04), (у даљем тексту: Закон о управном поступку), као и **начело саслушања странке** из члана 10. истог закона, те **одредбе о правима лица које одговара у дисциплинском поступку** из члана 19. Правилника о војној дисциплини јер није било омогућено наводном починиоцу дисциплинске грешке да изнесе своју одбрану. Осим наведеног, повријеђени су и **прописи о изузећу службеног лица** из чл. 35, 36. и 37. Закона о управном поступку БиХ, јер на захтјев именованог за изузеће председника Извиђајне комисије није уопште одговорено. На основу констатованог, војни повјереник је издао препоруку Министарству одбране БиХ и Заједничком штабу Оружаних снага БиХ да спроведу дисциплински поступак у овом предмету у складу са одредбама Правилника о војној дисциплини и дисциплинском поступку, број: 13-02-3-1627/10 од 01. 04. 2010. године и Правилника о војним летачима и летачкој служби у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број:13-02-3-1626/10 од 01. 04. 2010. године, односно да пониште све правне радње које су предузете у дисциплинском поступку, те да започну дисциплински поступак из почетка.

Војни повјереник у наведеним случајевима, који су само сликовит примјер проблема који се појављују у вођењу дисциплинског поступка, није улазио у меритум ствари, већ је цијенио процедурална питања у вези са предметима. Дакле, у препорукама по овим предметима није разматрана евентуална кривица именованих за дисциплински преступ или грешку, нити је разматрана исправност извршења дисциплинске мјере. Војни повјереник се ограничио само на повреду прописа о вођењу дисциплинског поступка, с обзиром да су уочене формалне грешке које упућују на кршење основних људских права.

2.1.4. Подзаконски акти

Спроводећи истражне радње на појединачним предметима, војни повјереник је утврдио да се проблем подзаконских аката на основу којих се утврђују права и обавезе војних лица и током овог извјештајног периода⁶ у значајној мјери истицао.

⁶ Војни повјереник је на ову чињеницу указао и у Извјештају о раду за 2010. године, број: 01,02-50-19-313/11.

У вези с тим, војни повјереник констатовао је да Министарство одбране БиХ у наредном периоду треба да донесе правилник о професионалном развоју и управљању каријером и правилник којим ће се јасно уредити и вредновати нивои цивилног и војног образовања, те стручно усавршавање кроз курсеве. Наиме, правилник о професионалном развоју и управљању каријером један је од кључних докумената који треба да отклони недостатке и пропусте који се сада могу уочити када је у питању професионални развој припадника Оружаних снага БиХ. Такође, кључно питање је и вредновање нивоа цивилног и војног образовања на свеобухватан начин, чиме би се избјегле досадашње нејасноће које се појављују у појединачним случајевима.

Неопходне су и измјене и допуне Упутства у дијелу који се односи на бодовање службених оцјена, а што смо већ појаснили, те у дијелу који искључује обавезу комисије да одговори писменим путем на уложене приговоре током спровођења процеса унапређења и прекатегоризације.

Питања која се односе на основна људска права не могу се уредити правним актом привременог карактера. Овакав став војни повјереник је заузео у препоруци број УП1/05/3-50-17-1-38/11 од 29. 11. 2011. године. Наиме, поступајући по притужби припадника Оружаних снага БиХ, војни повјереник је уочио да су Стандардне оперативне процедуре (СОП) - привремене, број 16-06-02-3-286-13/08 од 30. 05. 2008. године, као подзаконски акт којим се регулише ношење јединствене теренске униформе у Оружаним снагама БиХ, привременог карактера и да није донесен нови пропис којим ће ово питање бити регулисано на сталан и непромјенив начин.⁷

Војни повјереник је наведеном препоруком обавезао Министарство одбране БиХ да донесе пропис којим се регулише ношење јединствене теренске униформе, са тачно дефинисаним одредбама и трајним роком важења и примјене.

На крају, војни повјереник посебно скреће пажњу на нужност доношења нових правилника о унапређењу и прекатегоризацији којим ће ова област бити уређена на свеобухватан начин, гарантујући правну сигурност и извјесност у погледу услова за напредовање у служби.

2.1.5. Накнаде које немају карактер плате

Корекција обрачуна плата, утврђивање права на накнаду трошкова одвојеног живота, корекција накнада и трошкова за вријеме упућивања на школовање, корекције исплата и накнада за рад са штетним материјама, накнаде трошкова превоза са посла и на посао само су нека од питања којима се у истрагама у предметима бавио војни повјереник, а тичу се области утврђивања права на накнаде које немају карактер плате.

У поступцима које је војни повјереник спроводио у предметима из ове области уочено је да се одређеним актима Министарства одбране БиХ под називом "став" или "тумачење" уводе нови услови за остваривање права на накнаде које немају карактер плате, те да су и такви условно названи подзаконски акти, због начина њиховог

⁷ Војни повјереник је посебно нагласио чињеницу да је постојећи СОП привременог карактера, што стоји и у самом називу акта, те се примјењује већ три године. Наведени акт као такав, према мишљењу војног повјереника, отвара различите могућности тумачења и правне несигурности.

доношења и обавеза које прописују, често у супротности сами са собом приликом примјене.⁸

Бавећи се притужбама из области утврђивање права на накнаде које немају карактер плате, војни повјереник издао је препоруку број: 05/3-50-2-5-75/10 и број: 05/3-50-2-5-83/10 од 08. 07. 2011. године, при чему је утврдио повреду члана 8. тачка е) Одлуке о посебним додацима на плату за професионална војна лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ ("Службени гласник БиХ", број 2/09) у корист подносиоца притужбе. Имајући у виду наведено, Заједнички штаб Оружаних снага БиХ је актом број: 16-08-34-7-1107-5/11 од 23. 09. 2011. године обавијестио војног повјереника да су у потпуности поступили у складу са наведеном препоруком, те су извршили финансијску корекцију плате подносиоца притужбе.

2.1.6. Исхрана припадника Оружаних снага БиХ

На основу сазнања из притужби на основу којих су вођени поступци и истражне радње, војни повјереник установио је да постоји проблем у организацији исхране припадника Оружаних снага БиХ, њеном складиштењу и допремању на истурене локације. Спроведећи истрагу у овом питању, војни повјереник је утврдио сљедеће:

- 1) испорука артикала за исхрану није текла у складу са кварталним захтјевима јединица, које су често излазиле из оквира планских ресурса, услед повремених ванредних активности које су имале одређене јединице у Оружаним снагама БиХ. Одређени артикли исхране који су били требовани уопште нису испоручивани, као што су: шећер, рижа, пасуљ, јестиво уље, концентрат за супу и друго, што је директно утицало на квалитет исхране припадника Оружаних снага БиХ, те је у прва три квартала испуњено тек 50,7 % захтјеваних потреба;
- 2) недовољан асортиман артикала исхране, неравномјерна заступљеност у испоруци појединих врста сухомеснатих производа и свјежег меса, те састав и обученост куварског особља условило је умногоме да квалитет припреме појединих оброка хране не буде на захтјеваном нивоу. Постоји и проблем дуготрајног транспорта текуће хране на истурене локације, приликом чега храна рапидно губи на свом квалитету;
- 3) проблем који је већ дужи период изражен када је организацију исхране у Оружаним снагама БиХ у питању огледа се у томе да је, због недостатака

⁸ Најбољи примјер наведеног је акт Министарства одбране БиХ под називом: "Став у вези са признавањем права на накнаду трошкова одвојеног живота, доставља", број:10-34-7-2631-1/07 од 01. 06. 2007. године (у даљем тексту: Став). Тако је одредба тачке 2. Става, у којој је одређено да документација неопходна за остваривање права на накнаду за одвојени живот од породице обухвата обавезу прилагања изјаве подносиоца захтјева да живи у заједничком домаћинству, у супротности са чланом 47. (Накнада за одвојени живот) ставом (1) Правилника о платама и другим накнадама професионалних војних лица на служби у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број:04-02-3-1353/07 од 28. 03. 2001. године

Наиме, у члану 47. став (1) Правилника о платама и другим накнадама прецизно је постављен као једини услов за остваривање накнаде за одвојени живот од породице да је мјесто пребивалишта професионалног војног лица удаљено 60 километара од мјеста службовања у које је распоређен. Оваквим и сличним актима често се изазива правна несигурност у правима и обавезама припадника Оружаних снага БиХ, у смислу да су њихова права и обавезе подложни сталној промјени.

новчаних средстава, извршена набавка само 38% детерцента за машинско прање суђа, 21% детерцента за ручно прање суђа, 16% детерцената за дезинфекцију судова, 22% средства за испирање суђа од требованих количина за потребе Оружаних снага БиХ.

Војни повјереник ће и у наредном периоду наставити пратити стање организације набавке хране у Оружаним снагам БиХ, као и активности које ће Министарство одбране БиХ предузети у отаклањању наведених недостатака.

2.1.7. Услови боравка и смјештаја у касарнама Оружаних снага БиХ

Током 2011. године војни повјереник је, у складу са својим законским овлашћењима, боравио у најављеним и ненајављеним посјетама касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ с циљем остваривања увида у услове боравка, живота и рада припадника Оружаних снага БиХ. Након извршених посјета, општи закључак је да у појединим касарнама и даље постоји потреба за рјешавањем проблема неусловних просторија. Међутим, забиљежени су и одређени позитивни помаци.

Тако су, на примјер, у касарни "Жарко Згоњанин" у Приједору, након посјете војног повјереника и Препоруке број: 05/3-50-2-5-77/10 од 01. 09. 2010. године, значајно побољшани услови живота. Наиме, војни повјереник је констатовао да припадници Оружаних снага БиХ на тој локацији немају једнаке услове живота и рада као и већина припадника Оружаних снага БиХ распоређених на друге локације, односно да су услови у тој касарни недопустиви за нормалан рад, нарочито у погледу хигијенско-здравствених услова који нису испуњавали ни минимум допустивог стандарда. Такви услови су представљали ризик за здравље војника и особља те касарне. Међутим, предузете су одређене мјере те су просторије касарне коначно реконструисане и адаптиране. Хигијенски услови су сада на задовољавајућем нивоу, уређени су кухињско-трпезаријски блок, те санитарно-хигијенски простори, урађена је реконструкција крова и комплетно реновиран централни објект касарне.

Исто тако, током ненајављене тродневне посјете војног повјереника Центру за основну обуку у Пазарићу уочене су одређене тешкоће и системски проблеми на које је војни повјереник скренуо пажњу у Обавјештењу број: 05/3-50-19-538/11 од 03. 06. 2011. упућеном Министарству одбране БиХ и Заједничком штабу Оружаних снага БиХ. У њему су набројане поменуте тешкоће и проблеми, те активности које треба што прије предузети ради побољшања услова живота и рада у Центру.

Из Информације команданта Центра број: 16-15-14-18-14-50-191-2/11 од 17. 11. 2011. године, достављене на Захтјев војног повјереника број 05/3-50-19-538-3/11 од 20. 10. 2011. године, видљиво је да је остварен значајан напредак у побољшању услова живота и рада припадника Центра. Наиме, урађена је адаптација објектата за смјештај припадника Оружаних снага БиХ, санирана постојећа ограда касарне, обављени су одређени радови на побољшању расвјете на локацији, настављено опремање техничким и информатичким средствима и сл. У наведеној информацији је такође изражена захвалност војном повјеренику на активном ангажману и професионалном приступу уоченом проблему.

2.2. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД ОБРАЂЕНИХ ПРИТУЖБИ У КАНЦЕЛАРИЈИ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БиХ

Ради прегледности података о запримљеним притужбама, статусу притужби, те начину њиховог рјешавања, израђени су табеларни и графички прикази. У 2011. години запримљено је 59 притужби, од чега су 22 притужбе ријешене и предмети су затворени, док се истражне радње и поступци тренутно воде у 37 отворених предмета. Истовремено, током 2011. године рјешавани су и предмети који су запримљени у 2010. години, а који су својом комплексношћу и проблематиком захтијевали знатно дуже спровођење истражних радњи. Управо због тога, након прегледа притужби запримљених у 2011. години, доносимо и преглед свих притужби које су обрађене у Канцеларији, јер је праћење реализације препорука и отклањања уочених недостатака сталан процес.

2.2.1. Преглед притужби које су запримљене и обрађене током 2011.

У табели број 1 детаљније су обрађене притужбе запримљене у 2011. години, закључно са 31. 12. 2011. године. Може се видјети на коју област су се односиле запримљене притужбе, њихов статус, те начин рјешавања притужби запримљених и ријешених у 2011. години.

Из табеле је видљиво да се 23 притужбе односе на **процес унапређења**. Од тога је 10 притужби ријешено док се у раду налази 13 притужби. Ове притужбе већином су се односиле на одређене неправилности током процеса унапређења припадника Оружаних снага БиХ, гдје је уочена нетранспарентност процедура унапређења, изражена субјективност приликом оцјењивања припадника Оружаних снага БиХ, необјављени и неусклађени подзаконски акти, итд.

Запримљена је само једна притужба у вези са **статусним питањем** припадника Оружаних снага БиХ, која је споразумно ријешена.

Од **цивилних лица** запримљене су четири притужбе, од којих су три притужбе обрађене и прослијеђене Институцији омбудсмена за заштиту људских права БиХ, а по једној притужби се поступа јер је запримљена крајем децембра 2011. године.

Запримљене су и три притужбе из области која се односи на **плате и посебне накнаде**. Једна таква притужба је ријешена, док се по двије притужбе поступа.

Запримљено је 29 притужби које се односе на **остала питања**, од којих је осам ријешено, а у раду се налази још 21 притужба. Основи подношења ових притужби су, нпр., привремено упућивање у друге команде и јединице, процедуре спровођења дисциплинског поступка, нарушавање међуљудских односа и др.

Од укупног броја ријешених притужби, двије су биле основане, три су поднесене неблаговремено, а седам притужби је неосновано. За три притужбе војни повјереник није био надлежан да поступа. Један предмет је обустављен на захтјев подносиоца притужбе, четири притужбе су споразумно ријешене, док су двије притужбе ријешене посредовањем војног повјереника.

Битно је истаћи да су у 2011. години запримљене притужбе које су много сложеније од оних из 2010. године. У притужбама поднесеним у 2011. години подносиоци су износили по неколико основа за подношење притужбе, те су такви предмети изискивали детаљне анализе догађаја, прикупљање документације из различитих извора и спровођење обимних истражних радњи, а све с циљем изналажења прикладног начина рјешавања тих притужби у складу са постојећим законским прописима.

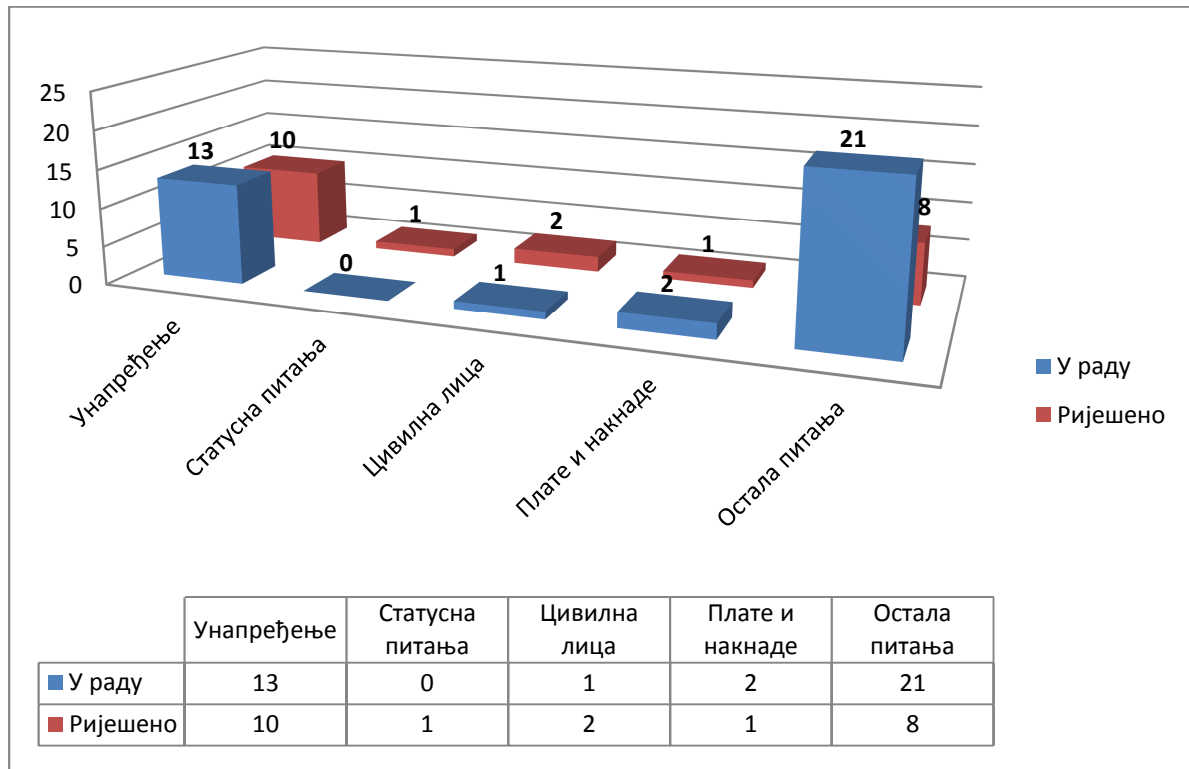
Табела 1. Преглед запримљених притужби у 2011. години

Области	Процес унапређења	Статусна питања	Цивилна лица	Плате, посебне накнаде	Остала питања
Укупан број притужби (59)	23	1	3	3	29
Статус притужби	У раду	У раду	У раду	У раду	У раду
	13	-	1	2	21
	Ријешено	Ријешено	Ријешено	Ријешено	Ријешено
	10	1	2	1	8
Основ рјешавања затворених предмета					
Основане притужбе (Препорука)	-	-	-	-	2
Притужбе неблаговремене	1	-	-	1	1
Притужбе неосноване	6	-	-	-	1
Ненадлежност за поступање по притужбама	-	-	2	-	1
Обуштављено на захтјев подносиоца притужбе	1	-	-	-	-
Споразумно ријешене притужбе	1	1	-	-	2
Притужбе ријешене посредовањем војног повјереника	1	-	-	-	1

У графикону број 1⁹ издвојен је и графички приказан статус притужби запримљених у 2011. години према области на коју се оне односе, у складу са подацима из табеле број 1.

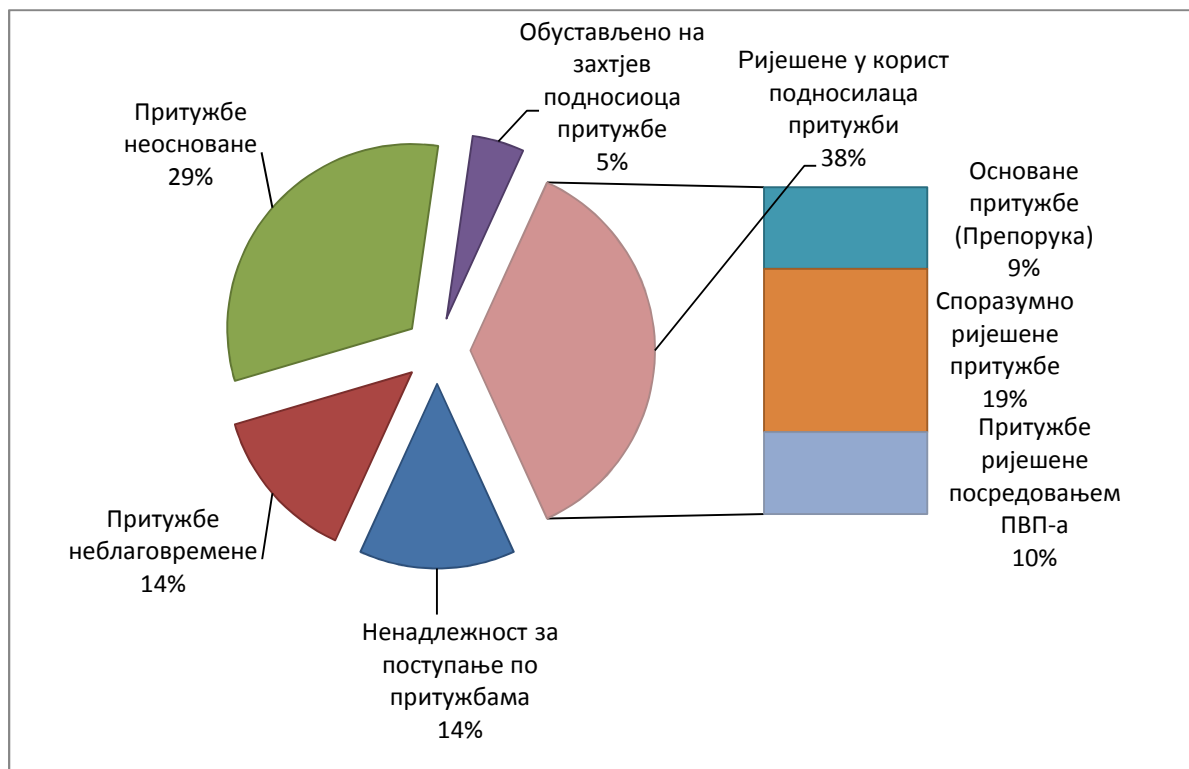
⁹ Однос ријешених предмета и предмета који се налазе у раду је као на графикону због раније појашњено, али и због повећаног прилива предмета на самом крају 2011. године.

Графикон 1. Статус притужби према областима

У наставку, у графикону број 2, приказан је основ по којем су ријешени затворени предмети из 2011. године. Тај однос изражен је у процентима, а такође је издвојен дио (38%) који се односи на притужбе ријешене у корист припадника Оружаних снага БиХ.

Графикон 2. Основ рјешавања затворених предмета

2.2.2. Преглед свих притужби које су запримљене и обрађене у Канцеларији

У периоду од септембра 2009. године, када је почела с дјеловањем институција парламентарног војног повјереника БиХ, па до краја 2010. године запримљене су укупно 132 притужбе, од тога је ријешено 75 притужби, док је 57 притужби остало неријешених те су пренесене у 2011. годину у којој су приоритетно рјешаване. Наведени подаци су дати у табели број 2.

Табела 2. Укупан број запримљених и ријешених притужби у 2010. години

Година	Укупан број притужби	Ријешено	У раду
2010.	132	75	57

Из табеле број 3 која је дата у наставку је видљиво како се укупно у раду у 2011. години налазило 116 притужби јер, као што је раније наведено, у 2011. годину је пренесено неријешених 57 притужби из 2010. године, те је запримљено 59 нових притужби. Од тога је ријешено укупно 79 притужби, односно ријешено је свих 57 притужби из 2010. године те 22 притужбе које су запримљене у 2011. години. У раду је остало 37 притужби.

Табела 3. Укупан број запримљених и ријешених притужби у 2011. години

Година	Укупан број притужби	Ријешено	У раду
2011.	116	79	37

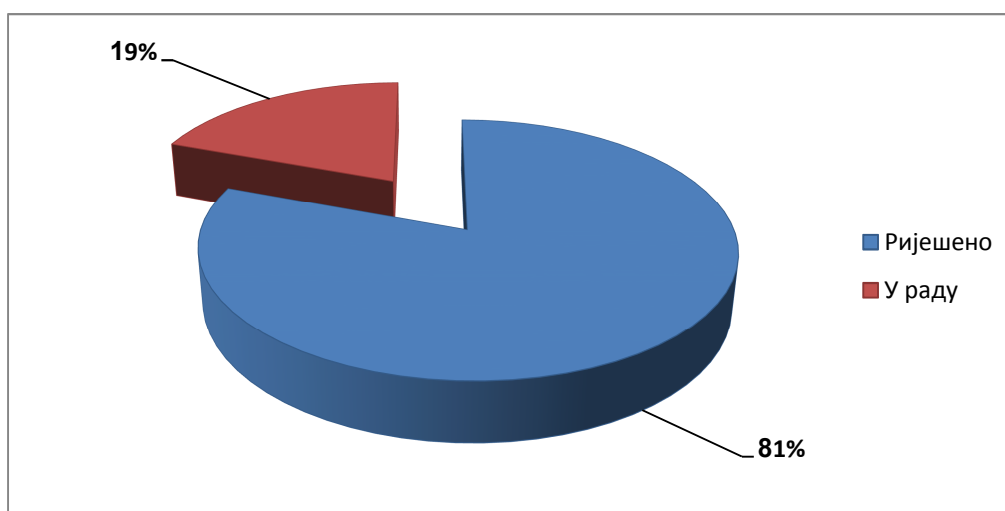
Коначно, као што се може видјети из табеле број 4, од почетка дјеловања институције парламентарног војног повјереника БиХ, па до краја 2011. године запримљена је 191 притужба. Од тога је Канцеларија ријешила 154 притужбе, док се у раду налази 37 притужби.

Табела 4. Укупан број запримљених притужби (2010. и 2011. година)

Укупан број притужби	Ријешено	У раду
191	154	37

У графикону број 3 је укупан број запримљених притужби приказан и графички, а подаци из табеле број 4 су изражени у процентима. Тако је из тог графикона видљиво да је укупно ријешено 81% притужби, а у раду се налази 19% притужби.

Графикон 3. Удио ријешених притужби у укупном броју запримљених притужби

У табели број 5 детаљније су презентовани подаци о запримљеним притужбама. Притужбе су у табели класификоване према основу њиховог подношења, односно према областима на које се односе, према статусу притужби, те су такође сумирани подаци о начину њиховог рјешавања, при чему је такође извршена распоdjела према областима.

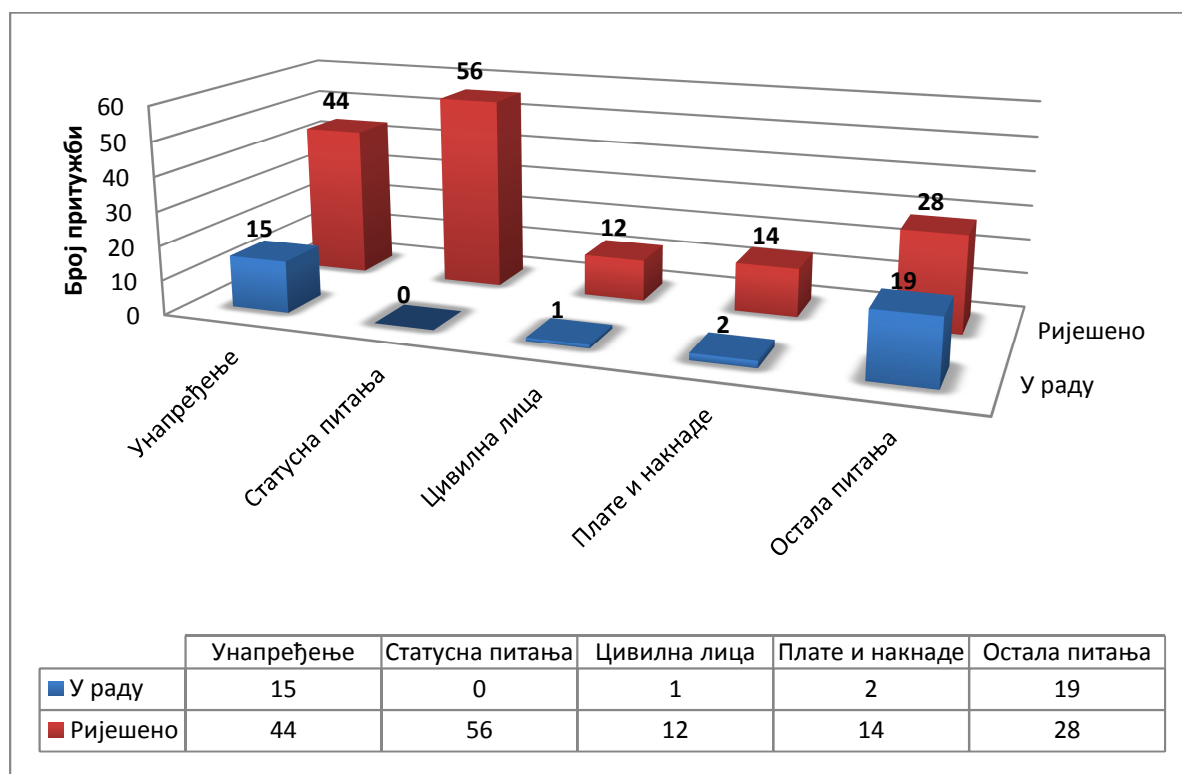
Као што се може видјети из претходно поменутог табеле, 59 притужби се на односи **област унапређења**. Од тога су 44 притужбе ријешене, а 15 се притужби налази у раду. Запримљено је 56 притужби везаних за **статусна питања** припадника Оружаних снага БиХ, те су све притужбе ријешене. Запримљено је и 13 притужби **цивилних лица**, од чега је 12 обрађено и прослијеђено Институцији омбудсмена за заштиту људских права БиХ а једна притужба се налази у раду. Запримљено је укупно 16 притужби које су се односиле на **плате и посебне накнаде**, односно накнаде које немају карактер плата. Од тога је ријешено 14, а двије притужбе се налазе у раду. Запримљено је 47 притужби које се односе на **остала питања**, од чега је 28 притужби ријешено, а 19 се налази у раду.

Табела 5. Преглед запримљених притужби према основу подношења (2010. и 2011. година)

Области	Процес унапређења	Статусна питања	Цивилна лица	Плате, посебне накнаде	Остала питања
Укупан број притужби (191)	59	56	13	16	47
Статус притужби	У раду	У раду	У раду	У раду	У раду
	15	-	1	2	19
	Ријешено	Ријешено	Ријешено	Ријешено	Ријешено
	44	56	12	14	28

У наставку је дат графикон број 4, који је израђен према подацима из претходне табеле (табела бр. 5).

Графикон 4. Статус притужби према областима

У складу са одредбама Закона о равноправности полова БиХ и уважавајући Резолуцију UN 1325, евиденција о податку притужби води се одвојено и за жене – припаднице Оружаних снага БиХ. Притужбе жена припадница Оружаних снага БиХ такође се могу класификовати по претходним основама подношења притужби. Војни повјереник је запримио укупно 19 притужби припадница Оружаних снага БиХ. Тако су се, из области унапређења и статусних питања, четири припаднице Оружаних снага БиХ жалиле, на област плата и накнада као и цивилних лица забиљежене су по једна притужба, док из осталих питања у Канцеларији има девет притужби.

Табела 6. Притужбе које су поднијеле жене припаднице Оружаних снага БиХ

Укупан број притужби припадника Оружаних снага БиХ	191				
Притужбе жена припадница Оружаних снага БиХ	19				
Области	Унапређење	Статусна питања	Цивилна лица	Плате, посебне накнаде	Остала питања
Број притужби по областима	4	4	1	1	9

Као што је видљиво из наведеног, основ класификовања ових притужби је исти као и за све припаднике Оружаних снага БиХ, без обзира на пол. Дакле, није уочена појава кршења права припадница Оружаних снага БиХ само зато што су жене, односно није забиљежен неки облик узнемиравања нити дискриминације на полној основи. Сврха оваквог вођења евиденције је само у смислу реферисања на одредбе Закона о равноправности полова БиХ које налажу да се евиденција у свим органима управе води засебно за жене.

3. ПРЕПОРУКЕ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА ЗА УКЛАЊАЊЕ УЧЕНИХ НЕДОСТАКА

На основу чињеница изнесених у овом извјештају, а које су резултат озбиљних и свеобухватних анализа током рада на предметима, у наставку доносимо препоруке војног повјереника које треба да буду основ Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ за отклањање недостатака и проблема који су издвојени током 2011. године. Препоруке дајемо према проблемским областима које су обрађене у Роглављу 2.1.

3.1. Процес напредовање професионалних војних лица

Процес унапређења може се спроводити искључиво уз потпуно поштовање принципа транспарентности процедура за унапређење професионалних војних лица.¹⁰

Интерни конкурси за унапређење/прекатегоризацију и правилници по којима се спроводе интерни конкурси морају бити истакнути на огласним таблама у свим касарнама Оружаних снага БиХ најраније 15 дана прије истека рока за пријаву на интерни конкурс, како би сви припадници Оружаних снага БиХ имали потпуну и тачну информацију о условима за унапређење/прекатегоризацију.¹¹

Осим прелиминарних листи, на огласним таблама морају бити објављене и коначне листе на основу којих ће бити донесене наредбе о унапређењу/прекатегоризацији, како би процес транспарентности био употпуњен у свим фазама унапређења/прекатегоризације.

3.2. Оцјењивање рада професионалних војних лица

Процес оцјењивања припадника Оружаних снага БиХ мора се спроводити и окончати у тачно утврђеним периодима за оцјењивање у складу са чланом 31. Правилника о оцјењивању рада војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ број: 10-02-3-5624/10 од 17. 12. 2010. године.¹²

¹⁰ На обавезу потпуног поштивања принципа транспарентности војни повјереник скренуо је пажњу у Препоруци број: 05/3-50-2-5-69/10 и број: 05/3-50-2-5-89/10 од 22.10.2010. године.

¹¹ Утврђено је да се подзаконски акти на основу којих се врши унапређење/прекатегоризација постављају на огласне табле тек по истеку рока за пријаву на интерне конкурсе, што ствара осјећај правне несигурности међу заинтересованим лицима у процесу. Овоме доприноси и чињеница да интерни конкурс и подзаконски акт по којем ће се он спроводити имају исти датум, те да тај подзаконски акт има правну снагу само за један конкретан интерни конкурс. Из овога произлази да ће се за сваки интерни конкурс доносити посебан подзаконски акт. Такав је примјер с актом под називом "Критеријуми и процедуре за пријем официра и подофицира у Оружане снаге БиХ", број: 10-34-1-2844-10/11 од 20. 07. 2011. године, у којем је у члану 9. (Важење критеријума) наведено: "Ови критеријуми ступају на снагу даном доношења, а примјењиваће се до окончања активности по интерном конкурс за попуну упражњених формацијских мјеста официра и подофицира у Оружаним снагама БиХ."

¹² У члану 30. наведеног Правилника утврђено је:

"(1) Оцјењивање рада сваког војног лица врши се годишње или на основу потребе службе.

(2) Периоди за оцјењивање рада ће се на основу чина одредити на сљедећи начин: Јануар - ОР-3/4; Март - ОФ-5, ОР-2; Мај - ОФ-4, ОР-5, ОР-1; Јули - ОР-9, ОР-8; Септембар - ОФ-3, ОР-7; Новембар - ОФ-2, ОФ-1, ОР-6."

У процес оцјењивања потребно је укључити принцип изврности - на начин да се одреди проценат од укупног броја припадника Оружаних снага БиХ који могу бити оцијењени највећом оцјеном "одличан".

Команда за управљање персоналом обавезна је у цјелости примјењивати одредбе Правилника о оцјењивању рада војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, како би све фазе оцјењивања биле употпуњене, почевши од почетног разговора до праћења реализације постављених циљева и задатака.

Процес оцјењивања треба се заснивати на професионалним критеријумима са највећим могућим степеном објективности. Сви учени пропусти и недостаци треба да буду предмет озбиљне евалуације на годишњем нивоу, те по потреби и основа за измјену и допуну Правилника.

Одредбу члана 5. став (3) Упутства за примјену посебних критеријума за израду ранг- листи официра и подофицира за унапређење у виши чин у Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-2-2546-1/10 од 08. 06. 2010. године, у којој је наведено да се *за војна лица која нису оцијењена службеном оцјеном Оружаних Снага БиХ оцјене из мировних мисија и са војно-стручног усавршавања такође бодују*, потребно је ускладити са Законом о служби у Оружаним снагама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 88/05, 53/07, 59/09 и 74/10) и Правилником о оцјењивању рада професионалних војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број: 10-02-3-5624/10 од 17. 12. 2010. године.¹³

3.3. Вођење дисциплинског поступка у Оружаним снагама БиХ

С циљем спречавања кршења права на правичан поступак и ефикасан правни лијек, те с циљем јачања транспарентности спровођења дисциплинског поступка, потребно је организовати савјетовање, на којем ће се и припадници Оружаних снага и њихове старјешине упознати са правилима спровођења дисциплинског поступка.

Дисциплински поступак мора бити спроведен уважавајући принципе саслушања странке и утврђивања материјалне истине у конкретном случају, као и одредбе о правима лица које одговара у дисциплинском поступку, односно наводном починиоцу дисциплинске грешке или преступа мора бити омогућено да се изјасни о дјелу које му се ставља на терет.

Министарство одбране БиХ дужно је да изврши измјену чланова 25. и 22. Правилника о војној дисциплини и дисциплинском поступку, број: 13-02-3-1627/10 од 01. 04. 2010. године, односно да уреди начин извршења дисциплинске мјере.

При томе истим Правилником утврђена је обавеза да се оцјењивање мора окончати у складу с утврђеним периодима оцјењивања, па је тако у члану 31. наведено: "Годишњи извјештаји о оцјењивању морају бити комплетирани са завршним датумом последњег дана у мјесецу када истиче период оцјењивања."

¹³ У члану 5. став (3) Упутства наведено је да "за војна лица која нису оцијењена службеном оцјеном Оружаних Снага БиХ оцјене из мировних мисија и са војно-стручног усавршавања такође бодују", иако то није предвиђено Законом о служби у Оружаним снагама БиХ. Овоме треба додати и чињеницу да је у члану 48. Правилника о оцјењивању рада професионалних војних лица у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ утврђено следеће: "Војна лица која су у календарској години била на дужности мање од шест мјесеци не оцјењују се без обзира на разлоге њиховог одсуства с дужности". Из наведеног се може закључити да је чланом 5. став (3) Упутства, који само треба да буде помоћни документ у примјени Правилника о унапређењу војних лица у Оружаним снагама БиХ, број: 13-02-3-1614/10, од 01.04.2010. године, постављен изузетак у односу на обавезу оцјењивања и приједлога за унапређење који мора бити садржан у службеној оцјени, као елиминаторни услов за унапређење/прекатегоризацију, а која је као таква утврђена Законом о служби у Оружаним снагама БиХ.

Министарство одбране БиХ дужно је да изврши корекцију, односно брисање једне од тачака ф) и и) члана 21. став 1) Правилника о војној дисциплини и дисциплинском поступку јер су оне у погледу садржаја наредбе о дисциплинској мјери идентичне.

Потребно је детаљније уредити, односно прецизирати чланове од 63. до 65. Правилника о војним летачима и летачкој служби у Министарству одбране БиХ и Оружаним снагама БиХ, број:13-02-3-1626/10 од 01. 04. 2010. године, јер они не постављају јасну везу у правном сљедовању реферисања на дисциплинске грешке или дисциплинске преступе.

3.4. Подзаконски акти

Задужује се Министарство одбране БиХ да у наредном периоду донесе:

- 1) правилник о професионалном развоју и управљању каријером;
- 2) правилник којим ће се јасно уредити и вредновати нивои цивилног и војног образовања, те стручно усавршавање путем курсева;
- 3) правилнике о унапређењу и прекатегоризацији који ће ову област уредити на свеобухватан начин гарантујући правну сигурност и извјесност у погледу услова за напредовање у служби;
- 4) пропис којим се регулише ношење јединствене теренске униформе, са тачно дефинисаним одредбама и трајним роком важења и примјене.

4. САРАДЊА ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Обављајући послове из своје надлежности, војни повјереник имао је успјешну сарадњу са:

- 1) Министарством одбране БиХ,
- 2) Заједничким штабом Оружаних снага БиХ,
- 3) Генералним инспекторатом Министарства одбране БиХ.

Посебно се треба истаћи добра сарадња са Заједничким колегијумом оба дома Парламентарне скупштине БиХ, Заједничком комисијом за одбрану и безбједност БиХ, те Секретаријатом Парламентарне скупштине БиХ. Сви они пружили су значајну подршку и помоћ војном повјеренику у остваривању његових законских овлашћења.

Такође, војни повјереник имао је изузетну сарадњу са међународним организацијама у Босни и Херцеговини, и то:

- 1) Мисијом ОЕБС-а у БиХ,
- 2) USAID-ом - Пројекат јачања парламента у БиХ,
- 3) UNDP-јем,
- 4) Центра за демократску контролу оружаних снага Женева - DCAF,
- 5) Министарством одбране, цивилне заштите и спорта Швајцарске Конфедерације,
- 6) Удружењем војних аташеа акредитованих у БиХ.

Војни повјереник је уз подршку Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини организовао конференцију о унапређењу професионалних војних лица. Такође, узео је учешће у свим догађајима које је организовала ова међународна организација, а тичу се сектора одбране.

Нарочито је важно оснивање координационог тијела чији је нацрт одлуке припремљен на 4. Прегледној конференцији ОЕБС-а одржаној у Сарајеву. Наиме, задатак и основни циљ овог тијела биће праћење обавеза које је БиХ на себе преузела у оквиру своје интеграције у области безбједности и сарадње у Европи. У састав овог тијела, према нацрту одлуке, ушла је и Канцеларија парламентарног војног повјереника БиХ, као његов стални члан.

Војни повјереник је у овом извјештајном периоду остварио и сарадњу са Агенцијом за равноправност полова БиХ. Тако је планирано да се у координациони одбор за спровођење Резолуције UN 1325 „Жене, мир и безбједност“, у којој се између осталог позива на повећање учешћа жена у процесима доношења одлука, спречавању конфликта, постконфликтним процесима, мировним преговорима и мировним операцијама, укључи и представник Канцеларије.

У оквиру сарадње коју је војни повјереник остварио са DCAF-ом и UNDP-јем, важно је истаћи да је потписан Споразум о сарадњи између Програма Уједињених нација за развој и Канцеларије парламентарног војног повјереника број: 05/3-16-7-228/11 од 16. 03. 2011. године, као и Меморандум о разумијевању између DCAF-а и Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, број: : 03/а-05-1-78-2/11 од 23. 06. 2011. године, те су на тај начин реализоване планиране активности поменуте у извјештају војног повјереника за 2010. годину.

5. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ КАНЦЕЛАРИЈЕ ПАРЛАМЕНТАРНОГ ВОЈНОГ ПОВЈЕРЕНИКА БИХ У 2011. ГОДИНИ

С циљем давања потпуне информације о активностима Канцеларије у наставку дајемо податке о осталим активностима које је Канцеларија предузимала током 2011. године. Овај преглед садржи податке о састанцима војног повјереника, посјетама касарнама и јединицама Оружаних снага БиХ, те осталим активностима које су предузимане с циљем потпуног и несметаног функционисања Канцеларије, с једне стране, те извршавања законских овлашћења с друге стране.

Дакле, осим рада по притужбама, што је примарни задатак војног повјереника, током 2011. године релизован је и читав низ активности које су представљале окосницу рада Канцеларије.

У наставку дајемо хронолошки преглед реализованих активности током 2011. године исказан појединачно по мјесецима.

1 Јануар 2011.

Током јануара војни повјереник реализовао је сљедеће активности:

- 1) 12.01.2011. војни повјереник одржао је радни састанак Организационог одбора за припрему и реализацију регионалне конференције, у саставу: Матија Арачић, војни аташе Републике Хрватске, Зоран Стојиљковић, војни аташе Републике Србије, Антон Туња, војни аташе Републике Словеније, Ана Трајковска, министар савјетник у Амбасади Републике Македоније, Радомир Секуловић, савјетник у Амбасади Црне Горе, Амна Бербић из УНДП-а, те Жељко Грубешкић и Алма Тајић из Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ. Регионална конференција одржана је 17. и 18.02.2011. под називом: "Заштита људских права и слобода припадника оружаних снага",
- 2) 13. 01. 2011. године војни повјереник присуствовао је свечаном обиљежавању Божића у касарни Козара – 6. бригада 3. пука РС-а Оружаних снага БиХ;
- 3) 17. 01. 2011. године војни повјереник одржао је радни састанак са бригадним генералом Виктором фон Вилкеном, директором Одјела за безбједоносну сарадњу при Мисији ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, а све с циљем јачања капацитета Канцеларије у заштити људских права и слобода припадника Оружаних снага БиХ;
- 4) 28. 01. 2011. године војни повјереник, заједно са стручним савјетником у Заједничкој комисији за одбрану и безбједност БиХ, Жељком Грубешкићем, посјетио је Бригаду тактичке подршке Оружаних снага БиХ, те је одржао радни састанак са командантом бригаде, бригадиром Есадом Шејтанићем и његовим помоћницима.

2. Фебруар 2011.

У фебруару је организована и успјешно реализована Регионална конференција о теми: "Заштита људских права и слобода припадника оружаних снага", која је 17. и 18. 02. 2011. године одржана у згради Парламентарне скупштине БиХ. Циљ организовања конференције био је размјена искустава земаља учесница конференције о моделима заштите људских права и слобода припадника оружаних снага, те изазовима с којима се сусрећу у погледу утврђивања границе између обавезе и права једног војника.

Наиме, припадници оружаних снага, у складу са препоруком Парламентарне скупштине Савјета Европе, сматрају се униформисаним грађанима који морају уживати исте основне слободе, укључујући и оне дефинисане Европском конвенцијом о људским правима и Европском социјалном повељом, као и заштиту својих права и достојанства као и сви остали грађани, у складу с ограничењима које намећу специфични захтјеви обављања војних дужности.

Евидентно је да се од припадника оружаних снага не може очекивати да поштују међународно хуманитарно право и људска права током свог дјеловања ако се поштовање људских права не обезбиједи у редовима војске, због чега је нужно ширити свијест о заштити људских права у свим сегментима оружаних структура једне земље.

Питања којима је посвећена посебна пажња јесте положај жена у оружаним снагама, с освртом на Резолуцију Уједињених нација 1325 и њену примјену, те улога вјерских војних служби у изградњи стабилних оружаних снага ширењем свијести о поштовању човјека и његових људских права и слобода.

Поводом одржане Регионалне конференције публикован је билтен под називом: "Заштита људских права и слобода припадника оружаних снага".

У овом мјесецу је окончан процес набавке опреме и средстава неопходних за успостављање и развој Канцеларије које је донирало Министарство одбране, цивилне заштите и спорта Швајцарске Конфедерације. Том приликом војни повјереник је уприличио свечаност званичног уручивања опреме за потребе Канцеларије, која је одржана 2. фебруара 2011.

Од осталих активности које су реализоване током фебруара 2011. године може се издвојити присуство војног повјереника свечаном отварању и затварању 51. свјетског војног првенства у скијању које је од 22. до 25. 02. 2011. године одржано у Босни и Херцеговини.

3. Март 2011.

Током марта потписан је Споразум о сарадњи између програма Уједињених нација за развој и Канцеларије парламентарног војног повјереника БиХ, број: 05/3-16-7-228/11 од 16. 03. 2011. године, с циљем пружања подршке раду војног повјереника, као и јачању његових капацитета у заштити људских права војних лица и кадета у Оружаним снагама БиХ.

Од осталих активности које су реализоване током марта 2011. године може се издвојити сљедеће:

- 1) 22. 03. 2011. године уприличена је посјета Дарка Станчића, помоћника директора Центра за демократску контролу оружаних снага у Женеви (у даљем тексту: DCAF), с циљем отпочињања преговора у правцу закључивања споразума о сарадњи и помоћи Канцеларији и војном повјеренику;
- 2) 29. 03. 2011. године војни повјереник присуствовао је свечаном испраћају друге ротације припадника Оружаних снага БиХ у мировну мисију у Исламску Републику Авганистан, одржаном у Команди 4. бригаде Оружаних снага БиХ у Чапљини.

4. Април 2011.

Током априла војни повјереник реализовао је сљедеће активности:

- 1) од 04. 04. до 08. 04. 2011. године војни повјереник посјетио је Канцеларију за жалбе Министарства одбране Белгије и институцију Федералног омбудсмана Белгије, упознао се са радом наведених институција, представио област дјеловања војног повјереника, те искуства и достигнућа у заштити људских права и слобода у Оружаним снагама Босне и Херцеговине. Такође, војни повјереник посјетио је и Амбасаду БиХ у Белгији (Брисел), као и Мисију БиХ при НАТО-у у Белгији (Брисел);
- 2) од 13. 04. до 15. 04. 2011. године војни повјереник учествовао је на 3. међународној конференцији омбудсмана за оружане снаге, која је одржана у Београду, Република Србија. На наведеној конференцији, војни повјереник имао је излагање о моделима заштите људских права у Босни и Херцеговини, те је уједно размијенио искуства стечена у раду на заштити људских права и слобода припадника Оружаних снага БиХ са војним омбудсманима из других земаља свијета;
- 3) 26. 04. 2011. године војни повјереник одржао је предавање у сврху едукације инспектора на Основном курсу инспектора Генералног инспектората Министарства одбране БиХ, у Дому Оружаних снага БиХ. Том приликом војни повјереник упознао је инспекторе са прописима којим се уређује рад Канцеларије, као и са подзаконским актима којима се дефинише сарадња између Канцеларије и Генералног инспектората при Министарству одбране БиХ.

5. Мај 2011.

Током маја војни повјереник реализовао је сљедеће активности:

- 1) од 05. 05. до 07. 05. 2011. године војни повјереник учествовао је на 12. цетињском парламентарном форуму. Том приликом војни повјереник одржао је излагање о теми: "Парламентарни надзор и улога парламентарног војног повјереника БиХ", у којем је дао посебан осврт на значај јачања парламентарног надзора над оружаним снагама у демократским друштвима, а такође је нагласио и важност улоге коју војни повјереник има у цивилном надзору безбједносног сектора кроз заштиту људских права и слобода у Оружаним снагама БиХ;
- 2) 11. 05. 2011. године војни повјереник, Бошко Шиљековић, разговарао је са делегацијом Министарства одбране и Оружаних снага СР Њемачке, са потпуковником Свенем Хертлом на челу. Господин Шиљековић упознао је госте са начином рада и надлежностима Канцеларије, посебно се осврнувши на спровођење Закона о парламентарном војном повјеренику БиХ и подзаконских аката, којима се уређује сарадња са другим институцијама с циљем заштите људских права и слобода војних лица и кадета у Министарству одбране и Оружаним снагама БиХ;
- 3) од 25. 05. до 27. 05. 2011. године војни повјереник боравио је у тродневној ненајављеној посјети Центру за основну обуку Оружаних снага БиХ у Пазарићу. Током посјете војни повјереник се информисао о условима живота у Центру за основну обуку као што су: медицинска заштита полазника, програм обуке и ваннаставне активности, слобода комуникације са породицама, процедуре одласка кући, ефикасност информисања полазника - интерно оглашавање,

доступност штампе полазницима, те је извршио додатне провјере о стању људских права полазника.

6. Јун 2011.

Током јуна посебно је важно издвојити потписивање Меморандума о разумијевању између ДСАФ-а и Парламентарне скупштине БиХ, број: 03/а-05-1-78-2/11 од 23. 06. 2011, као вид помоћи и подршке у раду војног повјереника на заштити људских права и слобода припадника Оружаних снага БиХ.

Од осталих активности које су реализоване током јуна 2011. године може се издвојити следеће:

- 1) од 08. 06. до 10. 06. 2011. године организована је посјета Координационог тима НАТО-а Министарству одбране БиХ и Заједничком штабу Оружаних снага БиХ. Војни повјереник је учешћем на радним састанцима који су одржани током ове посјете дао велики допринос утврђивању смјерница у приближавању Босне и Херцеговине постављеним стандардима НАТО-а;
- 2) 14. и 15. 06. 2011. године војни повјереник учествовао је на регионалној конференцији под називом: "Парламентарни надзор над безбједносним сектором; Упућивање оружаних снага у мировне мисије; Научене лекције и практична искуства у Југоисточној Европи", у организацији Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ. На наведеној конференцији војни повјереник је имао излагање о теми: "Улога парламентарног војног повјереника БиХ", у којем је презентовао искуства стечена у раду на заштити људских права у Оружаним снагама БиХ, те је нагласио да је војни повјереник, као војни омбудсмен, неодвојив инструмент у јачању парламентарног надзора Оружаних снага БиХ;
- 3) 23. 06. 2011. године војни повјереник је са својим сарадницима боравио у једнодневnoj радној посјети Генералном инспекторату Министарства одбране БиХ. Током ове посјете војни повјереник је са својим сарадницима одржао радни састанак са припадницима Генералног инспектората Министарства одбране БиХ, а све с циљем јачања капацитета Канцеларије и сарадње са партнерима из Министарства одбране БиХ. Током наведеног састанка размијењена су искуства остварена у раду на предметима, а такође су утврђене и смјернице о будућој размјени информација о истрагама које се спроводе у појединим случајевима наводног кршења људских права, а све у складу са прописима којима је регулисана ова област;
- 4) 27. 06. 2011. године војни повјереник учествовао је на конференцији под називом: "Бринимо о нашој безбједности; Род и реформа безбједносног сектора Босне и Херцеговине", коју су организовале невладине организације Жене женама и Атлантска иницијатива. На наведеној конференцији војни повјереник је одржао презентацију о области дјеловања војног повјереника и његовим надлежностима, те је дао посебан осврт на примјену УН-ове резолуције 1325 под називом: "Жене, мир и безбједност";
- 5) 28. 06. 2011. године војни повјереник учествовао је на ОЕБС-овом семинару посвећеном надзору над безбједносним сектором. У излагању о теми: "Улога парламентарног војног повјереника БиХ у заштити људских права" посебно је нагласио важну улогу коју ОЕБС има у подршци раду Канцеларије.

7. Јул 2011.

Током јула војни повјереник реализовао је следеће активности:

- 1) 01. 07. 2011. године војни повјереник је приликом посјете Центру за основну обуку у Пазарићу гдје је информисан о присуству епидемије заушњака, те чињеници да је у војном стационару смјештено 19 заражених кадета, док је једно лице, због компликација, смјештено у Клинички центар Универзитета у Сарајеву. Истовремено, војни повјереник је након обиласка обољелих утврдио да су им услови смјештаја и њега задовољавајући, те им је пожелио брз опоравак и наставак обуке;
- 2) 21. 07. 2011. године војни повјереник је присуствовао радном састанку одржаном у Заједничком штабу Оружаних снага БиХ у вези са питањем озбиљно нарушених међуљудских односа у санитетској чети 5. батаљона логистичке подршке Оружаних снага БиХ. Након излагања присутних, утврђене су смјернице за даље рјешавање овог проблема, што је на крају резултирало кадровским помјерањима у оквиру Оружаних снага БиХ, а све с циљем заштите људских права актера немилих догађаја и угледа Оружаних снага БиХ.

8. Септембар 2011.

Током септембра војни повјереник реализовао је следеће активности:

- 1) 13. 09. 2011. године војни повјереник је присуствовао округлом столу у Бањалуци, који је организован с циљем утврђивања смјерница у приближавању Босне и Херцеговине Европској унији и НАТО-у;
- 2) 15. и 16. 09. 2011. године војни повјереник је учествовао на семинару о јачању интегритета у набавкама за сектор одбране, који је одржан у Центру за обуку и подршку мировним операцијама (ПСОТЦ), база Бутмир, Сарајево,
- 3) 19. и 20.09.2011. војни повјереник учествовао је у радионици о теми: "Законодавни оквир, надлежности и планови институција БиХ у области одбране и безбједности", која је у организацији Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ одржана у Теслићу.

9. Октобар 2011.

Током октобра војни повјереник реализовао је следеће активности:

- 1) 05. 10. 2011. године војни повјереник боравио је у једнодневnoj ненајављеноj посјети касарни "Косова" у Горажду (4. пјешадијска бригада ОСБиХ), гдје је присуствовао спортском такмичењу у кошарци батаљона (Ливно, Мостар, Билећа, Чапљина) 4. пјешадијске бригаде ОСБиХ. У вишечасовној посјети обављен је разговор са спортистима, представницима групације жена у Оружаним снагама БиХ, а разговор са војним повјереником је такође био омогућен свим припадницима Оружаних снага БиХ;
- 2) 10. 10. 2011. године војни повјереник одржао је радни састанак са делегацијом ОЕБС-а коју је предводио генерал Виктор фон Вилкен;
- 3) 12. 10. 2011. године војни повјереник одржао је радни састанак са представницима Агенције за равноправност полова БиХ у Канцеларији, када су

постављене смјернице за сарадњу ове двије институције у примјени Резолуције Уједињених нација 1325.

10. Новембар 2011.

Током новембра војни повјереник је у сарадњи са Заједничком комисијом за одбрану и безбједност БиХ, те уз подршку Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, успјешно организовао и реализовао конференцију о теми: "ПРОЦЕС НАПРЕДОВАЊА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ВОЈНИХ ЛИЦА У ОСБиХ" (Једнаке могућности за прекатегоризацију и унапређење уз поштовање принципа транспарентности)", која је 23. 11. 2011. године одржана у Сарајеву.

Циљ одржавања конференције био је указивање на чињенице и расправа о уоченим неправилностима у процесу унапређења и напредовања у служби у Оружаним снагама БиХ, те сагледавање активности које су до сада предузете на њиховом отклањању као и оних које је потребно предузети у наредном периоду.

Наиме, највећи број притужби за примљених у Канцеларији односи се управо на питање процеса напредовања у служби у Оружаним снагама БиХ. Уочена је нетранспарентност процедура унапређења, необјављени и неусклађени подзаконски акти, одређене неправилности и изражена субјективност приликом оцјењивања припадника Оружаних снага БиХ. Иако су већ предузети кораци ка транспарентнијем спровођењу процедура, те давању једнаких могућности за напредовање припадницима Оружаних снага БиХ према личним и професионалним квалитетима и у том правцу издата препорука војног повјереника, и даље су остали неријешени поједини уочени проблеми. Након окончане конференције војни повјереник формулисао је закључке који су достављени Заједничкој комисији за одбрану и безбједност БиХ на даље разматрање.

Од осталих активности које су реализоване током новембра 2011. године може се издвојити сљедеће:

- 1) 02. и 03.11. 2011. године војни повјереник је, заједно са члановима Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ, боравио у посјети командама 6. пјешадијске бригаде, Оперативне команде Оружаних снага БиХ у Бањалуци, и радионици у Добоју (Тром Добој);
- 2) 09. 11. 2011. године у Канцеларији је уприличена радна посјета представника аустријског парламента, и то: Паула Киса, председавајућег Комисије за оружане снаге Аустрије, Карла Шнемана, из сектора за правна питања Парламента Аустрије, и генерала Бернарда Бера, команданта ЕУФОР-а;
- 3) 11. 11. 2011. године у Канцеларији је уприличена радна посјета шефа Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини, амбасадора Флечера Бартона и генерала Виктора фон Вилкена;
- 4) од 13. 11. до 17. 11. 2011. године војни повјереник је, заједно са члановима Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ, боравио у посјети Парламентарној скупштини НАТО-а у Бриселу (Белгија), с циљем учествовања у програму професионалног усавршавања за чланове Парламентарне скупштине БиХ;
- 5) 22. 11. 2011. године војни повјереник је учествовао на 4. прегледној конференцији ОЕБС/УН, организованој с циљем јачања институција Босне и Херцеговине у испуњавању безбједносних обавеза.

11. Децембар 2011.

Током децембра војни повјереник реализовао је сљедеће активности:

- 1) 06. и 07. 12. 2011. године војни повјереник учествовао је на 6. конференцији Генералног инспектората Министарства одбране БиХ. Војни повјереник је на конференцији имао излагање у којем је дао посебан осврт на проблеме који се јављају у областима као што су: медицинска нега припадника Оружаних снага БиХ, процес пензионисања официра и подофицира Оружаних снага БиХ из српског народа, честа нетранспарентност у спровођењу тендера у Министарству одбране БиХ, забрињавајући пораст основаних притужби које се односе на високопозициониране старјешине у Оружаним снагама БиХ, те неусклађеност подзаконских аката са законима;
- 2) 08. 12. 2011. године војни повјереник присуствовао је напредном курсу из области безбједносне политике који је Министарство безбједности БиХ организовало у сарадњи са ОЕБС-ом, гдје је војни повјереник имао излагање о развоју парламентарног надзора и улози парламентарног војног повјереника БиХ;
- 3) 09. 12. 2011. године војни повјереник је са Заједничком комисијом за одбрану и безбједност БиХ боравио у радној посјети јединицама Оружаних снага БиХ које су смјештене у Ливну и Гламочу, те је присуствовао демонстрацији уништавања вишка наоружања и војне опреме;
- 4) од 12. 12. до 15. 12. 2011. године војни повјереник боравио је у студијској посјети ДСАФ-у у Женеви и Берну (Швајцарска Конфедерација), гдје је заједно са члановима Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ присуствовао низу предавања и излагања предавача у организацији ДСАФ-а;
- 5) 20. и 21. 12. 2011. године војни повјереник је учествовао на 3. конференцији Заједничке комисије за одбрану и безбједност БиХ о теми актуелног стања безбједности у БиХ.

ПАРЛАМЕНТАРНИ
ВОЈНИ ПОВЈЕРЕНИК
Бошко Шиљеговић